

Türkmen Kardeşlik Ocağı



kardeşlik

Kültür Edebiyat ve Sanat Dergisi
Sayı : 336 - 337 - 338
Ekim . Kasım . Aralık 2017

Mayıs 1961 yılında yayın hayatına
başlayan bu dergi
Türk Dünyası
Edebiyat Dergileri üyesidir

**TKO Adına imtiyaz sahibi
ve**

Genel Yayın Yönetmeni
Doç. Dr. Necdet Yaşar BAYATLI

Genel Yayın Yönetmen Yardımcısı
Dr. Sabah Abdullah KERKÜKLÜ

Yazı İşleri Kurulu
Habib HÜR MÜZLÜ
Vahideddin BAH AEDDİN
Dr. Ali Hüseyin MÜFTÜ
Dr. Ahmet Ferman ÇELEBİ
Adnan Ahmet GAİP

Temsilciler

Gülşen CELAL Bağdat
Adnan ASAFOĞLU Tuzhurmatı
Dilşat TERZİ Erbil

**Dergi , Irak Gazeteciler
Sendikası Üyesidir**
Üyelik Numarası : 1510

E-mail :
kardeslikdergisi@gmail.com

Tasarım
Hüseyin Lütfi Avni

İçindekiler

- * Birkaç Söz 2
- * Türk Masallarının Özellikleri ve Masalın Diğer Sözlü Anlatım Türleri ile Benzer ve Farklı Yönleri
Doç. Dr. Necdet Yaşar BAYATLI 3
- * Alaylı Bakış İdris Halup KASAP 8
- * Çağır Diyim Can Tuz'um (Tuzhurmatı'm)
Kevser Saki BAĞVAN 8
- * Tövbe Et Gülşen Hanım'a
Prof. Dr. Mehmet Ömer KAZANCI 9
- * Türk Milletini Dizilerle Sıraya Dizerek Dize Getirmek
Prof. Dr. Nurullah ÇETİN 10
- * Ey Gönül Casım BABAOĞLU 13
- * Kıbrıs Kurt Baba/Kutup Baba Yatırı ve Anadolu Türk Halk İnanmalarında İlgili Yeni Bulgular
Dr. Yaşar KALAFAT 14
- * Ahıska Türklerinin Folklorunda Atasözü: Azerbaycan ve Türkiye Atasözleri ile Benzerlik ve Farklılık
Dr. Çinare RZAYEVA 20
- * Türk Dünyasının İlk Kadın Generali Kurmancan Datka
Dr. Shurubu KAYHAN 23
- * Irak Türkmen Ağızlarının Mükemmel Sözlüğüne Doğru
Önder SAATÇI 28
- * Vefatının 7. Yılında Türkülerin Efendisi Türkmeneli'nin Sesi Abdurrahman Kızılay
Dr. Şemsettin KÜZECİ 32
- * "Türk Dünyasında Köroğlu Türküleri" Üzerine Bir Değerlendirme
Yrd. Doç. Dr. Ali Osman ABDURREZZAK 34
- * Hac Hatıraları ve Fıkralarında Mizah Unsurları
Yrd. Doç. Dr. Doğan KAYA 40
- * Kerkük'ten Geliyorum Hadi ÖNAL 46
- * Türkmen Kardeşlik Ocağı Yönetim Kurulu'nun 2017 Yılında Düzenlediği, Katıldığı ve Ev Sahipliğini Yaptığı Etkinlikler 48

Irak Türkmen Ağzlarının Mükemmel Sözlüğüne Doğru

Sözlükler milletlerin en önemli hazinesi olan dilin bütün unsurlarını barındırır. Bu yüzdendir ki dilimize Arapçadan alınmış ve dil anlamına gelen “lugat” aynı zamanda “sözlük” anlamında da kullanılır.

Yazı dilinin söz varlığını içeren sözlükler bulunduğu gibi belli bir dilin ağzlarının da sözlükleri yapılabilir. Nitekim, TDK tarafından düzenlenmiş “Derleme Sözlüğü” bu alandaki en önemli eserdir, denebilir. Bunun yanında günümüzde artık her bir yörenin sözlükleri de ayrı ayrı ortaya konmakta ve Türk dilinin söz varlığı günden güne iyice ortaya çıkmaktadır.

Irak Türkmen ağzlarının zengin söz varlığı da bazı çalışmalarla ortaya konmuştur; bunlardan biri Ata Terzibaşı'nın 5162 madde başı içeren üç ciltlik Kerkük Ağzı Türkmanca Sözlük (2011, 2013, 2015) çalışmasıdır. ¹ Bir diğeri de Habib Hürmüzlü'nün 7000 civarında madde başı barındıran Irak Türkmen Türkçesi Sözlüğü'dür (2013). Ancak Irak Türkmen ağzlarının söz varlığı bu iki değerli çalışmadaki madde başı sayılarının toplamından şüphesiz ki çok daha fazla ve çeşitlidir. Nitekim, bu iki eserin dışında kalan daha başka çalışmalarda da Irak Türkmen ağzlarının söz varlığına dair malzemeyi bulmak mümkündür. Bu malzemelerin başında Irak Türkmen ağzlarıyla ilgili yapılmış tezler gelir ki bunların her birinin sonunda pek çok metin ve indeks bulunmaktadır. Bu malzemeler girişilecek bir sözlük çalışmasında iyi birer başlangıç noktasıdır. Fakat, mükemmel bir sözlük çalışması için her şeyden önce Irak Türkmenlerinin yaşamakta olduğu bütün yörelerin, derlemelere dayalı ağız çalışmalarının tamamlanmış ve söz varlığının ortaya konmuş olması gereklidir. Oysa bugün için böylesine bir çalışmanın yapılabilmesi pek mümkün görünmemektedir. Zira, Irak'ta



Önder SAATÇİ

yaşanan iç ve dış göçler ağız çalışmalarının sağlıklı bir şekilde yürütülmesi önünde en büyük engeldir. Bu hususta yine de vakit geçmiş sayılmaz. Mesela, Noor Bayati'nin, Ankara'ya sığınmış Telâfer Türkmenlerinden derlediği metinlerden yola çıkarak Gazi Üniversitesinde bir yüksek lisans tezi ² hazırlamış olması, aynı göçmen kitlesinden Habib Hürmüzlü'nün de yeni yeni kelimeler derlemiş olması ümit verici gelişmelerdir. Göç edenlerin, gittikleri yerlerdeki dille henüz temas geçmemiş olmaları derlemeciler için bulunmaz bir fırsattır. Zira, birkaç sene sonra böylesi çalışmalar dahi yapılamaz hâle gelebilir. Bununla birlikte bugüne kadar gerek Türkiye gerek Irak üniversitelerinde Kerkük, Altunköprü, Erbil, Amirli, Telâfer ve Bayat köylerigibi yörelerimizin ağız özelliklerini ortaya çıkaran akademik tezler de yapılmıştır. ³ Bütün bu tezlerdeki metinlerin söz varlığının dikkatle incelenmesi ve yeni

¹ Bu hususta bkz.: Önder Saatçi, “Ata Terzibaşı'nın Türk Diline Son Armağanı: Kerkük Ağzı Türkmanca Sözlük”, Kardaşlık, S: 70, s. 1820-.

² Noor Bayati, “Telâfer Türkmen Ağzı”, Kardaşlık, S: 75 (Temmuz-Eylül 2017), s. 2428-.

³ Önder Saatçi, “Irak Türkleri Dil Çalışmaları Bibliyografyası”, Diyalektolog, Yaz-2014, s. 2147-.

derlemelerin de acilen yapılması gereklidir. Bu arada, daha önce TDK'nin Derleme Sözlüğü'ne girmiş kelimeler de taranıp onlar da mükemmel sözlüğe alınmalıdır. Yalnız Derleme Sözlüğü'ndeki hatalı anlamlandırmalar ve diğer bazı aksaklıklar yeni sözlüğe taşınmamalıdır. Bu hususta, Habib Hürmüzlü'nün ilgili makalesi ⁴ doğrultusunda düzeltmeler yapılmalıdır. Ayrıca bugüne dek basılmış yazılı metinlere de başvurulmalı. Bilhassa, Irak Türkmen şairlerinin halk şiiri geleneğiyle yazdıkları ve kayda geçmiş anonim hoyrat malzemesi dikkatle taranarak geniş bir kelime hazinesine ulaşılmalıdır. Bu arada, yaptığımız soruşturmalarda, çeşitli ellerde Irak Türkmen şairlerinin kayda geçirilmemiş mani ve hoyrat örneklerinin bulunduğunu öğrenmiş bulunuyoruz. Bunlara da bir an önce ulaşılarak bu gibi malzemenin kaybolmaktan kurtarılması ve mükemmel sözlüğe malzeme yapılması gerekir.

Irak Türkmen ağızlarının söz varlığıyla ilgili çok değerli makale ve tebliğler de vardır. Mesela, Çoban Hıdır Uluhan'ın, Kerkük Türkçesinin Söz Varlığı ⁵ ve Irak Türkmen Ağızlarında Birleşik Kelimeler⁶, Jale Demirci'nin, Kerkük Ağızı Söz Varlığı Üzerine: Kerkük Ağızındaki İngilizce Alıntılar, F. Sibel Bayraktar'ın, Irak Türkmen Türkçesinde Uzun Ünlüler ⁷, Banu Saatçi'nin, Kerkük Ağızına Yerleşen Yabancı Sözcükler⁸, Bülent Hünerli'nin Kerkük Türkmen Türkçesindeki Eskicil Bitki Adları Üzerine ⁹ ve Kerkük Türkçesindeki Batı Kaynaklı Alıntı Sözcüklere Eklemeler¹⁰ bu cümledendir. Ayrıca, tarafımızdan kaleme alınan

4 Habib Hürmüzlü, "Derleme Sözlüğü ve Kerkük Türkçesi", Kardaşlık, S: 2 (Nisan-Haziran 1999), s. 3538-.

5 Çoban Uluhan, "Kerkük Türkçesinin Söz Varlığı", Kardeşlik, S: 243244-, s. 1419-.

6 Bu eserde yazar Çoban Hıdır Haydar adını kullanmıştır. Bkz.: Çoban Hıdır Haydar, "Irak-Türkmen Ağızlarında Birleşik Kelimeler", Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi, Bahar-1996, S: 1, s. 219224-.

7 Fatma Sibel Bayraktar, "Irak Türkmen Türkçesinde Uzun Ünlüler", Kardaşlık, S: 14 (Nisan-Haziran 2002), s. 2832-.

8 Banu Saatçi, "Kerkük Ağızına Yerleşen Yabancı Sözcükler", Kardaşlık, S: 46 (Nisan- Haziran 2010), s. 3941-.

9 Bülent Hünerli, "Kerkük Türkmen Türkçesindeki Eskicil Bitki Adları Üzerine", Irak Coğrafyasında Türk Varlığı ve Kültür Sempozyumu, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi yayınları, Bilecik 2014, s. 333334-.

10 Bülent Hünerli, "Kerkük Türkçesindeki Batı Kaynaklı Alıntı Sözcüklere Eklemeler", Kardaşlık, S: 55, s. 2832-.

Özbekistan'dan Kerkük'e Akrabalık ve Hitap Kelimelerimiz ¹¹, Irak Türkmen Folklorundan Kerkük Ağzına¹², Necdet Yaşar Bayatlı'nın Araştırmalarında Irak Türkmen Ağızları Dil Malzemesi ¹³, Şakir Sabir Zabit'in "Kerkük'te İçtimai Hayat -Folklor-" Eserinde Irak Türkmen Türkçesi Dil Malzemesi ¹⁴, Nermin Neftçi'nin "Kerkük'te Bulduklarım" Eserinde Kerkük Ağızı Dil Malzemesi¹⁵ makaleler de bu kapsamda zikredilebilir.

Bu gibi yazılarda yer alan söz varlığının da dikkatle incelenerek mükemmel sözlüğe alınması gereklidir. Bunun dışında Kardaşlık dergisinin, Bağdat'ta, 1961-1976- yılları arasında yayınlanmış olan sayılarının da taranarak bunların içindeki dil malzemesinin ortaya konması lazımdır ki böyle bir çalışma henüz yapılmamıştır. Söz konusu derginin sayfaları arasında gerek halk edebiyatı metinlerinde gerek folklor köşelerinde ve hatta bazı makalelerde yer alan pek çok söz varlığı mutlak surette taranarak mükemmel sözlüğe alınmalıdır. Böyle bir sözlükte, elbette deyimlerin, ikilemelerin, yansıma kelimelerin ('ankılda-, 'ankır-, vb.), kalıp sözlerin (dualar ve beddualar) ¹⁶ ve çocuk dilindeki kelimelerinde yer alması gereklidir. Bunun yanında Irak Türkmenlerine ait çeşitli yemek adları (keşşam, tarı ana, lêtike, vb.) ve birtakım folklorik terimlere (yâğışâşı, çerşembesür, vb.) de sözlükte yer verilmelidir. Bu gibi malzemeler bakımından Hürmüzlü'nün sözlüğü oldukça zengindir. Bir de Irak Türkmen ağızlarında bugüne kadar gramer bakımından yeterince işlenmemiş; ancak kalıp sözler sınıfına katılabilecek

11 Önder Saatçi, "Özbekistan'dan Kerkük'e Akrabalık ve Hitap Kelimelerimiz", Kardaşlık, S: 48 (Ekim-Aralık 2010), s. 4447-.

12 Önder Saatçi, "Irak Türkmen Folklorundan Kerkük Ağzına", Kardaşlık, S: 65 (Ocak-Mart 2015), s. 3637-.

13 Önder Saatçi, "Necdet Yaşar Bayatlı'nın Araştırmalarında Irak Türkmen Ağızları Dil Malzemesi", Kardeşlik, S: 333-334-335 (Temmuz, Ağustos, Eylül 2017), s. 2023-.

14 Önder Saatçi, "Şakir Sabir Zabit'in "Kerkük'te İçtimai Hayat -Folklor-" Eserinde Irak Türkmen Türkçesi Dil Malzemesi", Kardaşlık, S: 71 (Temmuz-Eylül 2016), s. 3640-.

15 Önder Saatçi, "Nermin Neftçi'nin "Kerkük'te Bulduklarım" Eserinde Kerkük Ağızı Dil Malzemesi", Kardaşlık, S: 72 (Ekim-Aralık 2016), s. 3439-.

16 Bu hususta geniş bilgi için bkz.: Mehmet Bayat, "Irak Türkmen Ağzında Kalıplaşmış Anlatımlar", Uluslararası VI. Türk Dili Kurultayı Bildirileri 2025- Ekim 2008, TDK yayınları, Ankara, s. 685694-; Necdet Yaşar Bayatlı-Yaşar Kalafat, Türk Kültürlü Halklarda Alkışlar-Kargışlar, Berikan yayınevi, Ankara 2011, s. 53162-.

birtakım vasıflandırma sözleri de vardır ki bunlardan bir kısmına dağınık hâlde çeşitli yayınlarda yer verilmiştir. Mesela, genç kızın güzelliğini anlatırken kullanılan “Aya diyri; sen bat, men çıım.” sözü “ay” maddesinin altında verilmelidir. Atasözlerininse ayrı bir sözlükte toplanması daha faydalı olacaktır. Aksi takdirde mükemmel sözlük hacimce çok kabaracak ve yararlanılması zor olacaktır. Irak Türkmen ağızlarından derlenmiş pek çok deyim ve atasözlerini içeren eserler de çeşitli tarihlerde ortaya konmuş tur. Bunların dikkatle taranarak hem mükemmel sözlüğe alınacak söz varlığının tespiti hem de bu gibi eserlerdeki atasözleri ile mükemmel sözlüğe alınacak deyimlerin ayrılması lazımdır. Bu arada, söz konusu sözlüklerimize girmemiş pek çok deyim (arvad almak “erkeğin evlenmesi”, ağaç yemek “sopa yemek”, dilin almak “ağzını aramak”, dombalakuç olmak “tepetaklak düşmek”) de tarama ve derleme çalışmalarıyla ortaya çıkarılmalı ve mükemmel sözlükte yerini almalıdır.¹⁷

Terzibaşı'nın sözlüğünün Arap harfleriyle düzenlenmiş olması kelimelerin gerçek telaffuzlarının anlaşılması önünde bir engeldir. Merhum, her ne kadar bu durumu aşmak için madde başlarını Latin harfleriyle de yazmışsa da eserdeki kelimelerin gerçek telaffuzlarını ancak Irak Türkmeni araştırmacılar kavrayabilir. Diğer Türk topluluklarından gelen araştırmacılar için eski yazı araştırmalarda elverişli bir araç değildir. Mükemmel bir sözlükte Terzibaşı'nın sözlüğündeki malzeme de yeni yazı ve transkripsiyonla kayda geçmiş olacaktır.

Görüldüğü üzere, Irak Türkmen ağızları için düzenlenecek mükemmel bir sözlüğe kaynaklık edecek malzeme bol olmasına rağmen oldukça dağınık bir vaziyettedir. Ayrıca üzerinde çalışılacak malzemenin önemli bir kısmı eski yazılıdır. Latin harfli olanlar da sağlıklı ve sistemli bir transkripsiyona sahip değildir. Bunun yanı sıra bu çalışmaların birçoğu amatörce yapılmıştır. Sözlük olarak ortaya konarlarda da sözlük düzenleme tekniği bakımından kusurlar vardır. Bir sözlükte nelerin madde başı, nelerin alt madde olacağı gibi

hususlar birbirine karıştırılmıştır. Mesela, Habib Hürmüzlü'nün sözlüğünde pek çok birleşik fiil, hatta çekimli fiil madde başı yapılmıştır. Hâlbuki birleşik fiillerin, ilgili kelimelere bağlı olarak birer alt madde olması beklenirdi.¹⁸ Mesela, “évde al-” birleşik fiili “ev” maddesinin altında yer alması gerekirken bağımsız bir madde olarak verilmiştir. Yukarıda adı geçen sözlüklerdeki kusurların düzeltilmesi yerine yeni ve mükemmel bir sözlüğün düzenlenmesi dilcilik çalışmaları açısından çok daha sağlıklı ve verimli olacaktır.

Irak Türkmen ağızlarının mükemmel sözlüğünün ortaya çıkarılması için bu gibi zorluklarınaşılması gereklidir. Bundan başka, böylesine büyük bir çalışmanın mutlak surette bir ekip tarafından ve bir proje hâlinde yürütülmesi zaruridir. Gerek Türkiye gerek Irak üniversitelerindekilisans üstü çalışmalarında, öğrencilere verilecek tezlerin bu amaç doğrultusunda planlanması gereklidir. Böyle bir çalışmanın bağlantılı yürütülmesi de bir başka zarurettir.

Düzenlenmesi mutlak surette gerekli olan böyle bir sözlüğe Irak Türkmen ağızlarındaki bütün kelimelerin mi yoksa Türkiye Türkçesi yazı diline göre farklılık arz eden kelimelerin mi alınması hususu tartışma konusu olabilir. Yazı diliyle ortak olan kelimelerin telaffuzunda ve anlamlarında birebir uyum varsa bu gibi kelimeler sözlüğe alınmayabilir. Ancak Irak Türkmen ağızlarındaki kelimelerin birçoğunun telaffuzunun yazı diline göre farklılık arz edeceği düşünülürse bu ayrıntıya takılmadan derlenmiş bütün kelimelere sözlükte yer vermek daha uygun bir yol gibi görünmektedir.

Mükemmel sözlüğün mutlak surette sağlam bir transkripsiyonla (çeviri yazı) hazırlanması lazımdır. Ayrıca her bir kelimenin, ulaşılabilen bütün varyantlarına (çeşitleme) da Kerkük ağızı esas tutulmak üzere yer verilmelidir. Belli bir kelimenin çeşitli yörelerdeki anlam farklılıkları gözden kaçırılmamalıdır. Mesela, “ağanağ” Kerkük ağızında yağ, un ve yumurtadan yapılan bir yemek adı iken, Altunköprü'de sahanda yumurta yemeğinin adıdır.¹⁹ “Sıyrınçağ”

¹⁷ Bu konuda geniş bilgi için bkz.: Önder Saatçi, “Irak Türkmenlerinin Atasözleri ve Deyimleri Üzerine Yazılanlar”, Türkmeneli, S: 103, s. 1217-.

¹⁸ Ümit Tokatlı, “Kerkük Türkçesi Sözlüğü Üzerine Notlar”, Türk Dili ve Edebiyatının Yayılma Alanları Sempozyumu bildirileri, Erciyes Üniversitesi, Kayseri, 79- Ekim 2010.

¹⁹ Habib Hürmüzlü, Irak Türkmen Türkçesi Sözlüğü, Fuzuli

Kerkük ağzında “kaygan” anlamına gelirken, Telâfer’de “pürüzsüz” anlamı verir. “Üzek” farklı Türkmen yörelerinde farklı bir bitkinin bir bölümünün adıdır. Bunun yanı sıra, sesteş kelimelerdeki anlam ayrılıkları da göz önünde bulundurulmalıdır. Mesela, “tünnik” (< tün-lik “karanlık”) ve “tünnik” (< tün-lik<tüg-ü-n-lik “düğünlük=düğün”) ayrı birer madde hâlinde sözlükte yer almalıdır. Düzenlenecek sözlükte tanıklandırmaların da ihmal edilmemesi gerektir. Bilhassa, yukarıda belirttiğimiz türden nüanslı kelimelerin geçtiği cümleler mutlak surette örnek olarak verilmelidir.

Mükemmel sözlükte etimolojilere de kısaca yer verilmelidir. Kelimelerin en eski yazılı belgelerdeki şekli, sonradan hangi ses ve yapı değişikliğiyle günümüze ulaştığı bilgisi sembollerle de olsa, böylesi bir çalışmada yer almalıdır. Mesela, yanaşa (<yanaşak<yanaşık); üz (< yüz) vb. Bunun yanı sıra gerek günlük dilde hâlâ kullanılan gerek çeşitli halk edebiyatı ürünlerinde geçen, ancak bugün için kullanımdan düşmüş bazı arkaik (eski) kelimelere de bu sözlükte yer verilmelidir. TDK’nin Tarama Sözlüğü de taranarak buradan Kerkük ağzındaki bu gibi arkaik söz varlığı tespit edilebilir. Bir de Irak Türkmen ağızlarındaki asli ve tali (ikinci derece) uzun ünlü taşıyan kelimelerin dikkatle derlenip gerekli transkripsiyon işaretiyle tespit edilmesi bu sözlük çalışmasında büyük önem taşımaktadır. Zira, Talât Tekin’in, Türk Dillerinde Birincil Uzun Ünlüler²⁰ eseri incelendiğinde Kerkük ağzında uzun ünlüyle telaffuz edilen pek çok kelimenin, Türkçenin takip edilebilen en eski devirlerinden bu yana hep uzun ünlülü olduğu görülecektir. Irak Türkmen ağızları üzerinde her ne kadar uzun ünlüler açısından -birkaç makale hariç- yeterli araştırma yapılmamışsa dalkrak Türkmen ağızlarındaki uzun ünlülerin asliliği ve düzenliği bu ağızlar için karakteristik denebilecek bir durumdadır. Sözlüğe alınacak bu tür kelimeler bu konudaki araştırmalara destek olacaktır.

Mükemmel sözlüğün başına Irak Türkmen ağızlarıyla ilgili özet; ama iyi hazırlanmış, kullanışlı bir dil bilgisi de konmalıdır. Ayrıca mükemmel sözlükte edat, bağlaç,

ünlem, vb. bütün kelime grupları yer almalı ve her madde başında parantez içinde, kelimelerin bu gruplardan hangisine girdiği kısaltmalarla belirtilmelidir. Mesela, a□ (ünl.), vb.

Mükemmel sözlükte alıntı kelimeler de ihmal edilmemelidir. Alıntıların hangi dillerden geldiği de madde başlarındaki parantezler içinde kısaltmalarla gösterilmelidir. Mesela, serpoş (Frs.), vb. Kelime grubu ve kaynak dil bilgilerinin verilmiş tarzı için TDK sözlüğü esas alınabilir. Bunların yanı sıra mükemmel sözlükte Türk dilindeki sert ünsüzlerin ünlü eklerle karşılaştığında yumuşaması özelliği de diğer sözlüklerdeki gibi belirtilmelidir. Mesela, köpek -gi, vb.

Irak Türkmen yerleşim yerlerinin (şehir, ilçe, nahiye ve köy) adları da mükemmel sözlükte yer almalıdır. Böylece, Ba’s rejimi döneminde Arapçaya çevrilen Türkmen yerleşim yerlerinin adlarının asılları kalıcı hâle gelecektir. Bu hususta Necat Kevseroğlu’nun Irak’ta Türkçe Yer Adları Kılavuzu²¹ çok değerli bir kaynaktır. Kevseroğlu, bu eserde mahalle, bölge, mesirelik vb. yer adlarını da kaydetmiştir. Ancak mükemmel sözlükte yukarıda belirtilenlerin yer alması yeterlidir.

Mükemmel sözlüğün baskısının da mükemmel olması çok önemlidir. Böyle bir dev eserin mutlak surette birinci hamur kâğıda basılması, cildinin de sağlam ve kullanışlı olması lazımdır. Her evin kitaplığında bulundurulacak böyle bir mükemmel sözlüğün nesiller boyu kullanılacağı düşünülerek daha önce sözlüğe girmemiş söz varlığı da yeni baskılara eklenmelidir.

Irak Türkmenlerinin dili onların en büyük servetidir. 2003 sonrasında basın yayındaki ve Irak Türkmen edebiyatındaki gelişmeler, Türkmen bölgelerinde kazanılan Türkçeyle eğitim öğretim alma hakkı ve eskisine göre, Türkoloji tahsili için Irak’tan Türkiye’ye gelen çok sayıda Türkmen öğrencinin bulunması Irak Türkmen ağızları üzerine yapılacak her türlü çalışmanın gerekliliğini ortaya koymaktadır. Bütün bunlar göz önünde bulundurulduğunda Irak Türkmen ağızlarının böylesine mükemmel bir sözlüğünün ne kadar önemli bir ihtiyaca cevap vereceği ortadadır.

Matbaası, Kerkük 2013, s. 321.

20 Talât Tekin, Türk Dillerinde Birincil Uzun Ünlüler, TC Kültür Bakanlığı-Simurg Yayınları, Ankara 1995, s. 171186-.

21 Necat Kevseroğlu, Irak’ta Türkçe Yer Adları Kılavuzu, Fuzuli Matbaası, Kerkük 2012.